

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์ไม่เพียงมีความต้องการปัจจัย 4 เท่านั้น แต่ยังมีความต้องการในปัจจัยอื่น ๆ อีก เพื่อสนองความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ เป็นต้นว่า เพื่อความบันเทิง ความสะดวกสบาย เพื่อความทัดเทียมกับสมาชิกอื่นในสังคม เพื่อความทันสมัย ดังนั้น นอกจากสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิตแล้ว สินค้าหรือผลผลิตอื่น ก็มีความสำคัญต่อมนุษย์เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สินค้าทางวัฒนธรรม ได้มีบทบาทและความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์มากขึ้นเรื่อย ๆ

ผลผลิตทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ คือ เพลง ซึ่งหน้าที่ของเพลงนั้น มีมากมายหลายประการ เป็นต้นว่า ให้ความบันเทิง ผ่อนคลายความเครียดของมนุษย์ เป็นสัญลักษณ์ของสังคมที่สะท้อนความเชื่อทางศาสนาและระบบชนชั้นในสังคม กระตุ้นให้เกิดการตอบสนองทางกายภาพ เช่น การรบ การสงคราม การทำงาน ฯลฯ รักษาสถาบันที่สำคัญทางสังคม และยังทำให้เกิดความสืบเนื่องและความมั่นคงทางวัฒนธรรมด้วย

ในด้านของความบันเทิงนั้น เพลง สามารถใช้ร้อง ฟัง หรือใช้ประกอบเรื่องราว ตลอดจนการแสดงต่าง ๆ ในสังคมไทยนั้น ได้มีการใช้เพลงประกอบการแสดง และเรื่องราวมาเป็นเวลานานแล้ว นับตั้งแต่สมัยเมื่อไทยอยู่ในอาณาจักรน่านเจ้า มีการแสดงแบบการละเล่น ได้แก่ ระบำหมวก ระบำนกยูง และมีละครเรื่องมโนราห์ ซึ่งถือเป็นละครเรื่องแรกของไทย ในสมัยสุโขทัย ได้มีการละคร และฟ้อนรำ สันนิษฐานได้จากศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง หน้าที่ 1 สมัยอยุธยา มีการใช้เพลงประกอบการแสดงมหรสพ และมีละครว่า 3 ประเภท คือ ละครชาตรี ละครนอก ละครใน ในสมัยธนบุรี มีการละคร โดยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ได้ทรงพระราชนิพนธ์บทละครในเรื่องรามเกียรติ์ขึ้น 5 ตอน คือ ตอนหนุมาน เกี้ยวนางวานริน ตอนท้าวมาลีวราชว่าความ ตอนทศกัณฐ์ตั้งพิธีทราयरอด (เผารูปเทวดา) ตอนพระลักษมณ์ถูกหนอกกบิลพิท ตอนปล่อยม้าอุปการ

ในสมัยรัตนโกสินทร์ ได้มีวิวัฒนาการทางการแสดงเป็นลำดับดังนี้ สมัยรัชกาลที่ 1 ได้มีพระราชโองการให้กวีประพันธ์ละคร 4 เรื่องใหญ่ ๆ ได้แก่ บทละครเรื่องอุณรุท รามเกียรติ์ ดาหลัง และอิเหนา ในสมัยรัชกาลที่ 2 เป็นสมัยที่วรรณคดีรุ่งเรือง พระองค์ทรงสนพระทัยในการละครอย่างแท้จริง ทรงพระราชนิพนธ์บทกลอนไว้มากมาย มีทั้งบทละครในและบทละครนอก บทละครในได้แก่ เรื่องอิเหนา และ เรื่องรามเกียรติ์ บทละครนอกได้แก่ เรื่องไกรทอง คาวี ไชยเชษฐา สังข์ทอง มณีพิชัย ในสมัยรัชกาลที่ 3 ทรงโปรดให้เลิกละครหลวง จึงเป็นเหตุให้เกิดคณะละครของเจ้านายและขุนนางขึ้นแพร่หลาย ในสมัยรัชกาลที่ 4 โปรดให้มีละครหลวงซึ่งเคยถูกยกเลิก สมัยรัชกาลที่ 5 ทรงสนับสนุนให้เจ้านายและเอกชนจัดตั้งคณะละครขึ้นมากมาย ทำให้มีละครอีกหลายประเภทเกิดขึ้น เป็นต้นว่า ละครดึกดำบรรพ์ ละครปริดาลัย ละครพันทาง ในสมัยรัชกาลที่ 6 โปรดให้ตั้งกรมมหรสพ และทำนุบำรุงศิลปะทางโขน ละคร และดนตรีพิพาทย์ ทรงพระราชนิพนธ์บทละครนอกแสดงหลายเรื่อง เป็นต้นว่าเรื่อง พระร่วง ท้าวแสนปม ศกุนตลา

ในสมัยรัชกาลที่ 7 ข้าราชการศิลปินได้ย้ายสังกัดมาอยู่ในกรมศิลปากร พัฒนาการทางเทคโนโลยีนั้น มีอิทธิพลต่อรูปแบบการแสดง ดังจะเห็นได้ว่า พ.ศ.2471 เป็นครั้งแรกในประเทศไทยที่สถานีวิทยุมีการออกอากาศ ดังนั้น จึงทำให้เกิดมีการนำการแสดงที่มีอยู่มาออกอากาศในเวลาต่อมา โดยวิทยุจะต้องมีบทบรรยายแทรกเพื่อช่วยให้การดำเนินเรื่องกระชับแล้วเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งผู้ฟังละครวิทยุไม่สามารถจะมองภาพได้เหมือนละครเวที และจะต้องมีการให้เสียงประกอบต่าง ๆ เช่น เสียงดนตรี เสียงสัตว์ เสียงการต่อสู้ เป็นต้น

ละครจันทโรภาส ซึ่งเกิดขึ้นในสมัยนี้เป็นละครที่เปลี่ยนเพลงประกอบจากเพลงไทยเดิม มาเป็นเพลงไทยสากล ผู้แต่งที่สำคัญ คือ จวงจันทร์ จันทรคณา หรือที่รู้จักกันทั่วไปในนาม "พรานบุรุษ" ซึ่งใน พ.ศ.2474 มีชื่อเสียงมากจากละครเรื่อง "จันทร์เจ้าข้า" และในช่วงเวลานั้น บทเพลงขับร้องจากละคร เป็นที่นิยมแพร่หลายไปทั่วประเทศ

เมื่อมีการถ่ายทำหนังไทยที่มีเสียงพูดได้เรื่องแรก ใน พ.ศ.2474 โดยศรีกรุงภาพยนตร์ คือ เรื่อง "หลงทาง" ซึ่งขุนวิจิตรมาตรา เป็นผู้ประพันธ์ และกำกับการแสดง ขุนสนธิบรรเลงการ เป็นเจ้าหน้าที่ดนตรี เพลงประกอบภาพยนตร์ จึงได้เกิดขึ้น โดยใช้ดนตรีสากลบรรเลง

เพลงไทยแท้ มีเนื้อร้อง และเขื่อนเพียงเล็กน้อย ต่อมาใน พ.ศ.2476 ได้มีการสร้างภาพยนตร์ เรื่องที่สองขึ้น คือ "บุโสมเฝ้าทรัพย์" โดย เรือโทมานิต เสนะวิณิน เป็นผู้ประพันธ์เพลง และกำกับวงดนตรีสากล ในครั้งนี้ เพลงไทยที่ประพันธ์ทำนองตามหลักโน้ตสากลเพลงแรกได้เกิดขึ้น คือ เพลง "กล้วยไม้" โดยให้ มณี มุญจนานนท์ และ อรุณ เครือพันธ์ ขับร้องหน้าเวที สลับกับการฉายภาพยนตร์ นับแต่นั้น บทเพลงไทยสากลจากภาพยนตร์ จึงได้แพร่หลายไปทั่วประเทศ

ใน พ.ศ.2498 ประเทศไทยมีสถานีโทรทัศน์แห่งแรกที่ บางขุนพรหม และมีการนำละครเวทีเรื่องขุนช้างขุนแผนมาออกอากาศเป็นเรื่องแรก ส่วนละครพูดเรื่องแรก คือ เรื่อง โพงพาง ส่วนละครพูดที่แต่งขึ้นใหม่สำหรับแสดงทางโทรทัศน์โดยเฉพาะซึ่งนับเป็นละครโทรทัศน์ยุคเริ่มต้นของไทย ส่วนใหญ่จะเป็นละครสั้นจบในตอน เป็นละครจากเดี่ยวจบ โดยเรื่อง "สุรียานี้ไม่ยอมแต่งงาน" ของนายรำคาญ เป็นละครโทรทัศน์เรื่องแรกของไทย กำกับการแสดงโดย พิชัย วาสนาสง ออกอากาศเมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ.2499 นับจากนั้นมา นักแสดงจากละครเวทีเริ่มเข้ามาในวงการโทรทัศน์มากยิ่งขึ้น ละครโทรทัศน์ไทยได้พัฒนาขึ้นมาโดยลำดับ

ในปี พ.ศ.2523 กบว.มีคำสั่งให้งดการออกอากาศในช่วง 18.30 - 20.00 น. เพื่อต้องการให้ประหยัดพลังงาน ทำให้กิจการละครซบเซาไปชั่วระยะหนึ่ง ประกอบกับเป็นช่วงที่ภาพยนตร์และละครจีนมีอิทธิพลมากในโทรทัศน์เมืองไทย จนกระทั่งปลายปี พ.ศ.2524 กบว.ได้ขอให้สถานีโทรทัศน์ทุกช่องผลิตรายการเองแทนรายการต่างประเทศ ซึ่งหมายถึงละครจีน ในช่วงเวลาหลังข่าว หรือเวลาประมาณ 20.45 - 21.15 น. โดยเสนอรายการที่ผลิตในประเทศเป็นเวลาติดต่อกันอย่างน้อยครึ่งชั่วโมง สถานีโทรทัศน์แต่ละช่องจึงมุ่งผลิตรายการละครโทรทัศน์ออกอากาศหลังข่าว 20.00 น. ทุกช่อง นับตั้งแต่นั้นละครโทรทัศน์จึงเป็นรายการที่ให้ความบันเทิงที่โดดเด่นของสถานีโทรทัศน์

จากลำดับประวัติศาสตร์ด้านการแสดงของไทยดังที่ได้กล่าวมานี้ เพลงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการแสดงมาโดยตลอด เมื่อศิลปะการแสดงเปลี่ยนแปลงไป ประเภทของเพลง และบทบาทของเพลงในศิลปะนั้น ๆ ได้เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ในอดีต เพลงที่ใช้ประกอบการแสดง จะได้ยินเฉพาะในช่วงเวลาของการแสดงเท่านั้น แต่เมื่อมีการพัฒนาทาง

ด้านเทคโนโลยีการกระจายเสียงและการบันทึกเสียง จึงทำให้เพลงที่ใช้ในการแสดงสามารถแพร่หลายไปได้อย่างกว้างขวาง โดยในระยะเริ่มต้นยังไม่ได้มีการนำเพลงมาใช้เป็นประโยชน์ในทางธุรกิจอย่างชัดเจน แต่ได้พัฒนาเติบโตเป็นลำดับจนกระทั่งเป็นอุตสาหกรรมบันเทิง

สำหรับ “เพลงละครโทรทัศน์” นั้นได้มีการผลิตเทปเพลงที่รวมเพลงจากละครโทรทัศน์มานานแล้ว แต่ได้เริ่มปรากฏเป็นที่นิยมอีกครั้งในปี พ.ศ.2532 เป็นต้นมา โดยมีการนำเพลงละครโทรทัศน์มารวมขายในรูปแบบของเทปคาสเซ็ทและซีดี ซึ่งถือได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการรวมเพลงฮิต

นิโลบล โควาพิทักษ์เทศ (2535) ศึกษาว่า ลักษณะหนึ่งของงานศิลปะในยุคหลังสมัยใหม่ ซึ่งมีการยอมรับการทำซ้ำในงานศิลปะ คือ การรวมเพลงฮิต โดยการรวมเพลงฮิตมี 3 ประเภท ได้แก่ รวมผลงานเพลงของศิลปินคนเดียวกัน รวมผลงานเพลงของศิลปินหลายคนในสังกัดเดียวกัน และ รวมผลงานเพลงจากละครโทรทัศน์

ผลงานเพลงละครโทรทัศน์ส่วนใหญ่ เป็นการรวมเพลงละครโทรทัศน์หลาย ๆ เรื่อง แล้วตั้งชื่อผลงานเป็นชื่อละครโทรทัศน์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น ผลงานชุด รวมเพลงละคร “ภูตพิศวาส” จากบริษัท อาร์.เอส. โปรโมชัน ได้บรรจุเพลงทั้งสิ้น 12 เพลง โดยเป็นเพลงจากละคร 8 เรื่อง คือ ภูตพิศวาส พิษพยาบาล ขอมมอนโบมนั้นที่เธอฝันยามหนุน เगरานู ไฟต่างสี เหมือนคนละฟากฟ้า ความรักของคุณอุย 2 พรหมไม่ได้ลิขิต อย่างไรก็ตาม ผลงานเพลงละครบางชุดนั้น เป็นผลงานเพลงที่มีเพลงเฉพาะละครเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นลักษณะของผลงานเพลงที่ควบคู่กับละครโทรทัศน์ เช่น เพลงละครโทรทัศน์ ทราวิสเปลิง ซึ่งมีเพลงจำนวน 6 เพลง คือ ทราวิสเปลิง ม่านบังตา เหงา ปวดร้าว เพียงบางครั้ง และแล้ว ส่วนในหน้าที่สองของเทปเพลง จะเป็นดนตรีคาราโอเกะของเพลงทั้งหมดเพียงอย่างเดียว

ในระยะแรกละครโทรทัศน์จะมีเพลงประกอบเพียงเพลงเดียว และมีเพลงเพิ่มขึ้นในเวลาต่อมาซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะเกิดจากความร่วมมือระหว่างผู้จัดละคร และ บริษัทเทปเพลงไทยสากล ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าสู่วงจรกิจเทปเพลงไทยสากลของเพลงละครโทรทัศน์ เป็นต้นว่า บริษัทผลิตละครโทรทัศน์ที่ต้องการให้บริษัทอาร์.เอส.โปรโมชัน ประพันธ์เพลงละครโทรทัศน์ให้ จะไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ แต่ต้องยอมรับเงื่อนไขที่ว่า บริษัท

ผลิตละครโทรทัศน์จะนำเพลงละครโทรทัศน์นั้นไปจำหน่ายไม่ได้ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวนั้นก็กล่าวได้ว่าเป็นการขอความร่วมมือจากบริษัทผลิตละครโทรทัศน์ต่อบริษัทเทพเพลงไทยสากล ไม่ได้เป็นการว่าจ้าง และทั้งสองฝ่ายได้รับประโยชน์ กล่าวคือ บริษัทละครโทรทัศน์จะได้รับเพลงสำหรับละครโทรทัศน์ และบริษัทเทพเพลง สามารถนำเพลงไปจำหน่ายโดยมีช่องทางการส่งเสริมการจำหน่ายมากกว่าเพลงไทยสากลอื่น ๆ หนึ่งช่องทาง นั่นคือ ทางโทรทัศน์ในช่วงเวลาของการแพร่ภาพละครโทรทัศน์

ปรากฏการณ์ที่เห็นได้ชัดในปัจจุบันนี้ คือ เพลงละครโทรทัศน์ และละครโทรทัศน์ มีกระแสของความนิยมที่แปรผันตามกัน คือ ละครโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมติดอันดับนั้น จะมีอัตราการจำหน่ายเทพเพลงละครที่ดีด้วย โดยสามารถเปรียบเทียบจากตารางต่อไปนี้ ซึ่งได้ยกตัวอย่างจากละครโทรทัศน์ที่มีเพลงละครโทรทัศน์จำหน่ายควบคู่ด้วย คือ เทพเพลงละครโทรทัศน์เรื่อง "ทอฝันกับมาวิน" และ "ทรายสีเพลิง" ซึ่งเป็นละครที่แพร่ภาพในช่วงเดียวกัน และ มีการผลิตเทพเพลงประกอบละครจำหน่าย โดยไม่มีการนำเพลงจากละครเรื่องอื่น ๆ มารวมด้วย

ตารางที่ 1 แสดงอันดับความนิยมละครโทรทัศน์ 5 อันดับแรก

จากนิตยสารทีวีพูล คอลัมน์ "ทีวีพูลโหวด"

(เลือกเฉพาะเรื่อง "ทอฝันกับมาวิน" และ "ทรายสีเพลิง")

สัปดาห์ที่	ฉบับวันที่	ทอฝันกับมาวิน (อันดับที่)	ทรายสีเพลิง (อันดับที่)
1	9 สค. - 15 สค.	3	*
2	16 สค. - 22 สค.	2	*
3	23 สค. - 29 สค.	5	*
4	30 สค. - 5 กย.	2	*
5	6 กย. - 12 กย.	3	2
6	13 กย. - 19 กย.	4	2
7	20 กย. - 26 กย.	2	1
8	27 กย. - 3 ตค.	5	2
9	4 ตค. - 10 ตค.	2	1
10	11 ตค. - 17 ตค.	3	2
11	18 ตค. - 24 ตค.	4	1
12	25 ตค. - 31 ตค.	3	1

ตารางนี้แสดงให้เห็นว่าละครโทรทัศน์เรื่องทอฝันกับมาวิน และ ทรายสีเพลิง เป็นละครที่ได้รับความนิยมอยู่ในอันดับต้นๆ นั่นคือ ติดอันดับความนิยม 5 อันดับแรกเสมอ

* ละครโทรทัศน์เรื่องทรายสีเพลิงยังไม่แพร่ภาพ

ตารางที่ 2 แสดงอันดับผลงานเพลงที่ได้รับความนิยม 10 อันดับแรกของวิทยุคลื่น 88.5 FM จากหนังสือพิมพ์ข่าวสด คอลัมน์ "TOP Z OF THE WEEK TOP 10 ALBUMS" (เลือกแสดงเฉพาะเพลงละครโทรทัศน์ "ทอฝันกับมาวิน" และ "ทรายสีเพลิง")

ทอฝันกับมาวิน	
ฉบับวันที่	อันดับที่
8 กย. 39	7
15 กย. 39	9
22 กย. 39	8
29 กย. 39	8
6 ตค. 39	*
13 ตค. 39	*

ทรายสีเพลิง	
ฉบับวันที่	อันดับที่
6 ตค. 39	9
13 ตค. 39	7
20 ตค. 39	5
27 ตค. 39	5
3 พย. 39	5
10 พย. 39	6

* หลังจากทีเทปเพลงละครโทรทัศน์เรื่อง "ทอฝันกับมาวิน" วางจำหน่ายแล้วได้มีผลงานอัลบั้มชุดเต็มของ เกริกพล มัสยวาณิช ในชื่อชุดว่า "ฟลุค" ซึ่งมีการรวมเพลงจากละครโทรทัศน์เรื่อง "ทอฝันกับมาวิน" ไว้ทั้งหมดวางจำหน่ายแทน

ตารางที่ 3 แสดงอันดับเพลงที่ขายดี 40 อันดับ
จากร้าน TOWER RECORD สาขา World Trade Center
(เลือกแสดงเฉพาะเทปชุด "ทอฝันกับมาวิน" และ "ทรายสีเพลิง")

ทอฝันกับมาวิน	
วันที่	อันดับที่
25 สค. 39	1
1 กย. 39	2
8 กย. 39	7
15 กย. 39	3
22 กย. 39	5
29 กย. 39	17
6 ตค. 39	*

ทรายสีเพลิง	
วันที่	อันดับที่
22 กย. 39	8
29 กย. 39	6
6 ตค. 39	17
13 ตค. 39	6
20 ตค. 39	10
27 ตค. 39	12
3 ตค. 39	13

* หลังจากทีเทปเพลงละครโทรทัศน์เรื่อง "ทอฝันกับมาวิน" วางจำหน่ายแล้ว ได้มีผล
 งานอัลบั้มชุดเต็มของเกริกพล มัสยวาณิช ในชื่อชุดว่า "ฟลุค" ซึ่งมีการรวมเพลงจากละคร
 โทรทัศน์เรื่อง "ทอฝันกับมาวิน" ด้วย วางจำหน่ายแทน

ตารางที่ 2 และ ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าเพลงละครโทรทัศน์ทั้งสองเรื่องนี้ ได้รับความนิยมสูงทางคลื่นวิทยุเพลงไทยสากล และมียอดจำหน่ายที่สูง ในร้านจำหน่ายเทปเพลงขนาดใหญ่ เป็นที่น่าสังเกตว่า เพลงละครโทรทัศน์ทั้งสองเรื่องนี้ เป็นลักษณะของอีพี (EP - Extended Play) ซึ่งหมายถึง ผลงานเพลงที่มีประมาณ 4 - 6 เพลง ตรงกันข้ามกับ แอลพี (LP - Long Play) ซึ่งมีประมาณ 10 เพลง อีพี มีประโยชน์ในแง่ของการชิมตลาด เพื่อหยั่งความนิยมของผู้บริโภค ก่อนที่จะออกอัลบั้มเต็มว่ามีกระแสการตอบรับอย่างไร เป็นต้นว่า เกริกพล มัสยะวานิช ซึ่งร้องเพลงละครโทรทัศน์เรื่อง "ทอฝันกับมาวิน" และมีผลงานอัลบั้มชุดเต็ม คือ "ฟลุค" ตามมา

ตารางทั้ง 3 ตารางนี้ แสดงให้เห็นว่าละครโทรทัศน์ทั้งสองเรื่องได้รับความนิยมเป็นอย่างดี และในขณะเดียวกันยังมีเพลงละครโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมด้วย

สื่อบันเทิงอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับละครโทรทัศน์ คือ ภาพยนตร์ กล่าวคือ เป็นสื่อบันเทิงที่มีภาพประกอบ เป็นการแสดงออกทางภาพและเสียง เสนอเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยการจำลองสถานการณ์ มีการกำหนดผู้แสดง จัดสร้างฉาก แต่งตัวและแต่งหน้าอย่างสมจริง โดยในต่างประเทศนั้น นอกจากการนำเสนอภาพยนตร์แล้ว ยังมีการจำหน่ายดนตรีประกอบภาพยนตร์หรือซาวด์แทร็คควบคู่ด้วยเป็นเวลานานแล้ว และในปัจจุบันนี้ ภาพยนตร์นิยมมีเพลงร้องมากขึ้นซึ่งมีลักษณะของความร่วมสมัยมากกว่าในอดีตที่เป็นเพียงดนตรีประกอบเพียงอย่างเดียวเพื่อให้ผู้ชมมีความรู้สึกร่วมไปกับภาพยนตร์ นอกจากนั้นยังนิยมการนำเสนอศิลปินที่มีชื่อเสียงให้เป็นผู้ขับร้องเพลง ซึ่งเป็นวิธีการส่งเสริมการตลาดของภาพยนตร์และเทปเพลงซาวด์แทร็ค

"ต้องยอมรับว่า ซาวด์แทร็คจะขายไม่ขายขึ้นอยู่กับหนังจริง ๆ หนังเป็นตัวกระตุ้นซึ่งมีผลกระทบมาก...เพลงซาวด์แทร็ค CON AIR เพลง HOW DO I LIVE ? มาแรงมาก ทุกคลื่นเปิดหมด เป็นเพลงที่มีคนขอมากที่สุด ตรงนี้เป็นผลโดยตรงจากหนัง"¹

¹ ผู้จัดการรายตีปดาคี (27 ตุลาคม 2540) : 29.

เทปเพลงชาวด์แทร็คได้รับความนิยมมากขึ้น โดยในต่างประเทศได้มีบริษัทที่ผลิตชาวด์แทร็คโดยเฉพาะ และทางด้านการตลาดนั้นจะเห็นได้ว่าเติบโตขึ้น “เมื่อก่อนชาวด์แทร็คไม่ได้อยู่เป็นมาร์เก็ตแชน้อย่างชัดเจน ส่วนแบ่งก็ไม่ถึง 10% แต่ทุกวันนี้โตขึ้นถึง 10-15% ที่เดียว”²

เมื่อเปรียบเทียบกับเทปเพลงชาวด์แทร็คนั้น เทปเพลงละครโทรทัศน์นับเป็นปรากฏการณ์ย่อยที่คล้ายคลึงกัน ถึงแม้ว่าบริษัทจัดจำหน่ายเทปเพลงไทยในขณะนี้ยังไม่มี การแยกส่วนแบ่งการตลาดของเทปเพลงละครโทรทัศน์ แต่ได้มองในภาพรวมร่วมกับตลาดเทปเพลงไทยสากลก็ตาม แต่การนำเพลงละครโทรทัศน์มารวมจำหน่ายเป็นเทปเพลงนั้น เป็นปรากฏการณ์ที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว และได้รับความสนใจจากผู้ผลิตเทปเพลงรายใหญ่และรายย่อย โดยในปัจจุบันนี้ตลาดเพลงไทยสากลเจริญเติบโตประมาณ 20-25% ต่อปี มูลค่าตลาดประมาณ 4,000 ล้านบาท มีส่วนแบ่งการตลาด 65% โดยลูกค้าส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 12-25 ปี

เพลงละครโทรทัศน์เป็นเพลงประเภทหนึ่งในธุรกิจเทปเพลงไทยสากล ดังนั้นเพลงละครโทรทัศน์ย่อมทำหน้าที่ทางด้านสุนทรีย์และหน้าที่ทางด้านธุรกิจด้วย ผู้ผลิตพยายามทำให้ผู้บริโภคเกิดกระบวนการซื้อ (Buying Process) โดยใช้วิธีการต่าง ๆ คือ การผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลง (production) การส่งเสริมการขาย (promotion) การจัดจำหน่าย (distribution) ซึ่งได้มีผู้ทำการศึกษาในเรื่องระบบธุรกิจเทปเพลงไทยสากลมาแล้ว อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีผู้ศึกษาในเรื่องกระบวนการซื้อเทปของผู้บริโภคซึ่งเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยขั้นตอนหลายประการ ได้แก่ ความรู้สึกต้องการ (felt need) พฤติกรรมก่อนการซื้อ (prepurchase activities) การตัดสินใจซื้อ (purchasing decision) พฤติกรรมในการใช้ (use behavior) ความรู้สึกหลังการซื้อ (post purchase feeling)

สิ่งที่เห็นได้ชัดในการวัดความสำเร็จของธุรกิจเทปเพลง คือ ยอดจำหน่ายเทป ซึ่งเป็นภาวะที่ผู้ผลิตสามารถทำให้ผู้บริโภคได้กระทำ “การตัดสินใจซื้อ” สำเร็จ แต่ในขั้นตอนต่อไปคือ “พฤติกรรมการใช้” และ “ความรู้สึกหลังการซื้อ” มักจะไม่ได้รับการคำนึงถึงเท่าไรนัก แต่ในความเป็นจริงแล้ว ผู้ผลิตเทปเพลงควรจะให้ความสนใจทุกกระบวนการซื้อ เพื่อการดำเนินการ

² เรื่องเดียวกัน.

ทางธุรกิจที่ประสบความสำเร็จในด้านการตลาดและในด้านการผลิตผลงานที่มีคุณภาพต่อสังคม

กระบวนการซื้อนั้น เป็นสิ่งที่เป็นลำดับขั้นตอน ประกอบด้วยเหตุและผล ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาศึกษาเรื่องกระบวนการซื้อเทปเพลงละครโทรทัศน์ทุกกระบวนการอย่างละเอียดและมีความคาดหวังว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในด้านสื่อสารมวลชนตลอดจนในด้านธุรกิจโดยเฉพาะเรื่องเทปเพลงไทยสากลหรือเพลงละครโทรทัศน์ต่อไป

ปัญหาคำถามวิจัย

1. กระบวนการซื้อเทปเพลงละครโทรทัศน์เป็นอย่างไร
2. ละครโทรทัศน์มีบทบาทต่อการส่งเสริมการจำหน่ายเทปเพลงละครโทรทัศน์หรือไม่ อย่างไร
3. เพลงละครโทรทัศน์มีเอกลักษณ์อย่างไร
4. ผู้บริโภคมีทัศนคติและความคาดหวังต่อเทปเพลงละครโทรทัศน์อย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบถึงกระบวนการซื้อเทปเพลงละครโทรทัศน์
2. เพื่อทราบถึงบทบาทของละครโทรทัศน์ในด้านการส่งเสริมการจำหน่ายเทปเพลงละครโทรทัศน์
3. เพื่อทราบเอกลักษณ์ของเพลงละครโทรทัศน์
4. เพื่อทราบถึงทัศนคติและความคาดหวังของผู้บริโภคต่อเทปเพลงละครโทรทัศน์

สมมุติฐาน

1. ผู้ที่ซื้อเทปเพลงละครโทรทัศน์เป็นผู้ที่ชมละครโทรทัศน์เรื่องนั้น ๆ
2. ละครโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยม มีส่วนทำให้เทปเพลงละครโทรทัศน์ได้รับความนิยมตามไปด้วย

ขอบเขตการวิจัยและข้อตกลงเบื้องต้น

งานวิจัยเรื่องนี้ จะทำการศึกษาเฉพาะผู้ที่ได้ซื้อเทปเพลงละครโทรทัศน์แล้วเท่านั้น โดยเป็นเทปเพลงละครโทรทัศน์จากละครเพียงเรื่องเดียว และ เป็นเพลงละครโทรทัศน์ที่เป็น เทปรวมเพลงจากละครหลายเรื่อง

นิยามศัพท์

1. เพลงละครโทรทัศน์ หมายถึง เพลงที่ใช้สำหรับละครโทรทัศน์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง สามารถแบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ

1.1 เพลงนำละคร (main title) เป็นเพลงแรกที่น่าเสนอ มีหน้าที่สำคัญ คือ เล่าเรื่อง และ ย้ำชื่อเรื่อง อาจจะเป็นการเล่าเรื่องโดยตรงหรือโดยนัย อาจเป็นเพลงบรรเลง หรือ มีคำร้องก็ได้ แต่เพลงนำละครโทรทัศน์ไทยส่วนใหญ่จะเป็นเพลงที่มีคำร้อง โดยมากมักมีความยาวเพลงประมาณ 3 นาที ในส่วนนี้มักจะมีการแสดงรายชื่อผู้ร่วมงานละครโทรทัศน์ทุกฝ่ายด้วย

1.2 เพลงท้ายละคร (end title) เป็นเพลงที่มีหน้าที่คล้ายกับเพลงนำละครแต่ใช้เมื่อจบเนื้อหาของละครในวันนั้น ในส่วนนี้มักจะมีการแสดงรายชื่อผู้ประกอบการ คุณ สิ้นค้า บริการ ตลอดจน สถานที่ที่มีการสนับสนุนละครโทรทัศน์เรื่องนั้น ๆ

1.3 เพลงคั่น (key scene) หมายถึง เพลงช่วงสั้น ๆ ที่ใช้คั่นเวลาก่อนและหลังโฆษณา ซึ่งมีหน้าที่แจ้งให้ผู้ชมละครโทรทัศน์ทราบว่า ละครโทรทัศน์ในวันนั้น ๆ ยังไม่จบ เพลงคั่นโดยมากมักจะเป็นทำนองที่มาจากเพลงนำละคร โดยอาจมีคำร้อง หรือ เป็นดนตรีบรรเลงเพียงอย่างเดียว ละครโทรทัศน์บางเรื่องจะมีการเลือกใช้เพลงคั่นแตกต่างกัน ตามอารมณ์หรือสถานการณ์ในละครตอนนั้น ๆ

1.4 ดนตรีประกอบ (background music) คือ ดนตรีที่ใช้ประกอบเรื่องราวในละครซึ่งช่วยสื่ออารมณ์กับผู้ชมให้เข้าใจ และ ซาบซึ้งในเหตุการณ์ บรรยากาศ และเรื่องราวของละครมากขึ้น ละครโทรทัศน์เรื่องหนึ่ง ๆ มักจะมีรูปแบบของดนตรีประกอบที่หลากหลายเพื่อนำไปใช้ในบรรยากาศ และ อารมณ์ที่แตกต่างกัน เช่น เศร้า เหงา รัก โกรธ ดีใจ เสียใจ ตื่นเต้น เป็นต้น

2. เพลงไทยสากล หมายถึง เพลงที่มีเนื้อร้องเป็นภาษาไทย และ ใช้หลักสากลในการประพันธ์ดนตรี

3. กระบวนการซื้อ หมายถึง ขั้นตอนของการซื้อ ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ

- 3.1 ความรู้สึกต้องการ (Felt Need)
- 3.2 พฤติกรรมก่อนการซื้อ (Prepurchase Activities)
- 3.3 การตัดสินใจซื้อ (Purchasing Decision)
- 3.4 พฤติกรรมการใช้ (Use Behavior)
- 3.5 ความรู้สึกหลังการซื้อ (Post Purchase Feeling)

4. บทบาทของละครโทรทัศน์ต่อเทพเพลงละครโทรทัศน์ หมายถึง ละครโทรทัศน์ เป็นสื่อที่มีส่วนในการส่งเสริมการจำหน่ายเทพเพลงละครโทรทัศน์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงกระบวนการซื้อเทพเพลงละครโทรทัศน์
2. ได้ทราบถึงบทบาทของละครโทรทัศน์ต่อการซื้อเทพเพลงละครโทรทัศน์
3. ได้ทราบเอกลักษณ์ของเพลงละครโทรทัศน์
4. ได้ทราบถึงทัศนคติและความคาดหวังของผู้บริโภคต่อเทพเพลงละครโทรทัศน์
5. สามารถใช้เป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการศึกษาหรืออ้างอิงในเรื่องธุรกิจเทพเพลงไทยสากลและละครโทรทัศน์ต่อไป
6. ผู้ผลิตเทพเพลงละครโทรทัศน์สามารถศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการผลิตเทพเพลงโทรทัศน์ที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคมากที่สุด
7. ผู้ผลิตละครโทรทัศน์จะสามารถทราบแนวทางการใช้เพลงละครโทรทัศน์ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค เพื่อเป็นประโยชน์ในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพต่อไป